

Reglement kandidaatstelling

Besluit:

Het Landelijk Bestuur vraagt de leden in te stemmen met het gewijzigde reglement.

Inleiding

November 2022 is een commissie in het leven geroepen ter evaluatie van het reglement Kandidaatstelling en Verkiezingen. Deze evaluatie is toegezegd aan het congres 21 mei 2022 naar aanleiding van amenderingen op de concept kandidatenlijst TK2021 (zie bijlage). De opdracht aan de commissie legt daarom de nadruk op artikel 14 van het reglement, maar het hele reglement is in de evaluatie meegenomen.

Opdracht

De commissie wordt verzocht om het bestaande reglement rondom de kandidaatstellingsprocedure te evalueren.

We willen dat de commissie in ieder geval de volgende punten meeneemt:

- *De wijze waarop een amendement op de lijst kan worden doorgevoerd.*
- *De wijze waarop een besluit wordt genomen over de kandidaatstelling (wel/niet stemmen / acclamatie).*
- *De voordracht van de lijsttrekker (gelet op de bijgevoegde motie die overigens niet is aangenomen).*
- *Is ons reglement nog up-to-date.*

De commissie is aanvankelijk samengesteld uit: Nathalie Nede (voorzitter), Marco Vermin, Hanneke Palm, Esmé Wiegman en Ron de Rover. Tijdens het evaluatieproces is Esmé Wiegman afgetreden en is Hanneke Palm vervangen door Harmke Vlieg. Vanwege de val van kabinet Rutte IV, voorjaar 2023, is het evaluatieproces tijdelijk stilgezet en na de verkiezingen in november 2023 hervat.

De commissie heeft een aantal wijzigingen voorgesteld die door het Landelijk Bestuur integraal zijn overgenomen.

Voorgestelde wijzigingen

Per wijziging is aangegeven welke argumenten door de commissie zijn gewogen om over te gaan tot het betreffende voorstel.

Preambule:

Door het toevoegen van een preambule is beschreven welke houding en onderliggende waarden binnen de ChristenUnie gewenst en gebruikelijk is. Waarden en onderlinge omgang die liefst behouden worden maar niet in formele artikelen is af te dwingen.

Artikel 2.4.f:

In het voorstel wordt ervoor gepleit om selectiecommissies een goed overdachte opdracht mee te geven. Als vroegtijdig wordt overwogen wat binnen de actuele maatschappelijke en politieke omgeving nodig is aan kwaliteiten, eigenschappen, samenhang en competenties bij het opstellen van de kandidatenlijst, krijgt de selectiecommissie meer richting door de ALV/het congres meegegeven. Na afronding van het proces kan de selectiecommissie hierop rapporteren en wordt beoogd discussies over personen zoveel mogelijk te voorkomen.

Artikel 5.2:

Vanwege eventuele stemmingen in de selectiecommissie is bij een samenstelling van een oneven aantal leden altijd een meerderheid te vinden en hoeven de stemmen niet te staken.

Artikel 5.4:

Het wijzigingsvoorstel van dit artikel beoogd te benadrukken dat het instellen van een selectiecommissie de norm is en alleen in uitzonderlijke gevallen het bestuur deze rol op zich neemt.

Artikel 6.2:

Met deze wijziging wordt beoogd de drempel voor het attenderen van de selectiecommissie op talentvolle kandidaten zoveel mogelijk te verlagen.

Artikel 7.5:

Deze wijziging laat de ruimte bij de selectiecommissie of zij van de kandidaten wil vragen referenties aan te dragen.

Artikel 8.2:

Tekstfout weggenomen.

Artikel 9.1:

Aanpassing termijn, samenhangend met het voorstel op artikel 13.1. De argumentatie wordt bij artikel 13.1 gegeven.

Artikel 9.3:

Bescherming van vertrouwelijke en potentieel schadelijke informatie over kandidaten is een groot goed. De selectiecommissie heeft de verantwoordelijkheid hierin een integere afweging te maken en kan besluiten informatie niet openbaar te maken. In een dergelijk geval wordt in dit voorstel aangeraden dit helemaal niet in een document te beschrijven en te volstaan met een opmerking dat betreffende informatie vertrouwelijk blijft. Overigens heeft het bestuur een soortgelijke afweging te maken als zij het conceptvoorstel van de selectiecommissie omzet naar een voorstel voor de ALV/het congres.

Artikel 10.1:

Tekstuele verduidelijking.

Artikel 11:

De vorm waarin dit artikel wordt uitgevoerd wordt in vertrouwen aan de selectiecommissie overgelaten.

Artikel 13.1:

Met name bij provinciale- en gemeenteraadsverkiezingen is de periode na vaststelling van de kandidatenlijst hard nodig om de kandidaten voor te bereiden op hun taak door training en scholing. 3 maanden is hiervoor te krap. Bij reguliere verkiezingen is deze termijn prima te bewaken door hier in de planning rekening mee te houden. Als door bijvoorbeeld een kabinetsval deze planning onder druk komt kan het bestuur gebruik maken van artikel 21 om een adequate, afwijkende planning te presenteren.

Artikel 13.1.b:

Dit wijzigingsvoorstel is een gevolg van het voorstel op artikel 9.3

Artikel 14 b:

Het aanvullingsvoorstel op dit artikel is waarschijnlijk het meest ingrijpende wijzigingsvoorstel. Daarom wordt hier ook in de preambule aandacht voor gevraagd. Het dilemma waar de evaluatiecommissie, maar ook besturen én hierop bevroegde andere politieke partijen voor geplaatst zijn is de balans tussen de positie van de ALV/het congres als hoogste orgaan en de bescherming van (de goede naam van) kandidaten. Als op een ALV of congres een amendement wordt ingediend om een kandidaat op een andere plaats te zetten hebben de indieners daarvan uiteraard goede redenen. Zij hebben echter maar gedeeltelijk inzicht in de afwegingen die de selectiecommissie en het bestuur hebben gemaakt om tot het voorstel te komen. In sommige gevallen is die afweging gemaakt met meewegen van informatie die strikt vertrouwelijk dient te blijven, omdat het openbaar maken van die informatie kandidaten kan schaden in reputatie en goede naam. In het voorstel wordt allereerst een beroep gedaan op het vertrouwensbeginsel dat de selectiecommissie hierin naar eer en geweten heeft gehandeld.

Toch dient overeind te blijven dat de ALV/het congres het laatste woord heeft. Door een aantal wijzigingen gezamenlijk voor te stellen beoogd de evaluatiecommissie het ongemak en onbevredigende gevoelens zoveel mogelijk te voorkomen, te weten;

1. De invloed van de ALV/het congres te vergroten op de opdrachtverstrekking aan de selectiecommissie, zodat duidelijker kaders gesteld worden aan de gewenste samenstelling van de kandidatenlijst. De selectiecommissie heeft zich tot deze concrete en op punten gedetailleerdere opdracht te verhouden en hierop te rapporteren. Een voorbeeld van een dergelijke opdracht is als bijlage toegevoegd, alsmede een handreiking om tot een goede opdracht te komen.
2. Het spreken en stemmen over een persoon zoveel mogelijk los te koppelen van de beoordeling van het selectieproces. Daartoe wordt voorgesteld om de ALV/het congres eerst te vragen of men van mening is dat de uitvoering van de opdracht en het selectieproces correctie behoeft. Als er amendementen voor aanpassing van de kandidatenlijst zijn ingediend besluit de ALV/het congres eerst of deze in behandeling genomen worden. Hiervoor is een twee-derde meerderheid nodig vanuit het vertrouwensbeginsel en mogelijk sprake zijn van vertrouwelijke en niet te delen informatie. Als de ALV/het congres besluit de amendementen in behandeling te nemen worden deze met een "normale" absolute meerderheid aangenomen of verworpen. Indien er in de afwegingen sprake is van vertrouwelijke en potentieel schadelijke informatie is aannemelijk dat het bestuur het in behandeling nemen van de amendementen afraadt. Is dit niet aan de orde kan het bestuur dit neutraal en aan het oordeel van de ALV/het congres overlaten.

Artikel 15.4:

Dit artikel wordt onnodig complicerend geacht en voorgesteld te laten vervallen.

Reglement Kandidaatstelling en Verkiezingen

Grondig herzien op xx-xx-xxxx.

Preambule bij het reglement kandidaatstelling en verkiezingen

Gebruik bij het lezen en gebruiken van het Reglement Kandidaatstellen de onderstaande preambule

Grondhouding

Vanuit de grondslag en beginselverklaring laten ChristenUnie-vertegenwoordigers zich, vanuit het verlangen om volgelingen van Christus te zijn, leiden door de principes van dienstbaarheid, betrouwbaarheid, transparantie, verantwoordelijkheid en respect. Bij kandidaatstellingen houden bestuursleden en selectiecommissies voor ogen dat de ChristenUnie met deze waarden vanuit de politiek wil meebouwen aan de bloei van het land op lokaal, provinciaal, regionaal, landelijk en Europees niveau.

Formeel kader

Het reglement kandidaatstelling en verkiezingen is het formele kader waaraan de kandidaatstellingsprocedure voor verkiezingen moet voldoen. Iedereen die zich kandidaat stelt en solliciteert naar een plaats op een kandidatenlijst weet dat dit formele kader geldt en gehanteerd wordt. Verantwoordelijke besturen en selectiecommissies moeten echter voor ogen houden dat achter de formele kandidaatstelling en selectie mensen met verwachtingen en gevoelens schuilgaan. Daarmee rekening houden is slecht in formele regels te vatten, maar kenmerkt wel het karakter van de ChristenUnie. De grondslag, beginselverklaring en gedragscode van de ChristenUnie geldt daarmee niet alleen voor politiek-, maar ook voor intern handelen binnen de partij.

Verenigbaarheid van functies

Het lidmaatschap van een volksvertegenwoordiging is volgens de wet niet te combineren met bepaalde beroepen of maatschappelijke functies. Daarnaast hanteert de ChristenUnie aanvullende eisen rond verenigbaarheid van rollen en functies die zijn weergegeven in de Regeling verenigbaarheid functies.

ALV en privacy

In het reglement is een balans gevonden tussen enerzijds de mogelijkheid van de ALV als hoogste orgaan het bestuur en selectiecommissie te corrigeren en anderzijds de terughoudendheid die binnen de ChristenUnie gepast is als het gaat om spreken over personen. Dat laatste is gebaseerd op de waarden dat het binnen de ChristenUnie niet om de persoon gaat en om persoonlijke ambities maar om dienstbaarheid aan de samenleving én het zorgvuldig omgaan met de privacy, eer en goede naam van kandidaten.

De ALV als hoogste orgaan stelt de selectiecommissie aan en verstrekt een opdracht aan de selectiecommissie voorafgaand aan het selectieproces. In de opdracht aan de selectiecommissie wordt bij voorkeur een samenstel van kenmerken voor de kandidatenlijst opgenomen. Vanuit het vertrouwensbeginsel gaat de ALV ervan uit dat de selectiecommissie en het bestuur de opdracht naar eer en geweten uitvoeren. De selectiecommissie en het bestuur leggen daarover verantwoording af aan de ALV door middel van een rapportage. Vanwege het vertrouwelijk karakter van (een deel van) de afwegingen die selectiecommissie en bestuur hebben te maken moeten besluiten tot aanpassing van de kandidatenlijst goed gefundeerd worden genomen. Om die reden is een dubbel besluit van de ALV nodig voor aanpassing van de kandidatenlijst;

1. Geeft de uitvoering van de opdracht door de selectiecommissie reden om de concept kandidatenlijst aan te passen? Hiervoor is een twee-derde meerderheid nodig. Daarmee worden ingediende amendementen ter besluitvorming voorgelegd.
2. Vervolgens wordt over de ingediende amendementen besloten. Hier is een absolute meerderheid (helft + 1) nodig om het amendement aangenomen te krijgen.

Toepassing.

Artikel 1.

Dit reglement is van toepassing op de kandidaatstellingprocedures voor de verschillende verkiezingen voor vertegenwoordigende organen, zoals deze zijn genoemd in artikel 2.

Verantwoordelijkheid en voorbereiding.

Artikel 2.

1. Ten aanzien van de verschillende kandidaatstellingsprocedures voor verkiezingen voor vertegenwoordigende organen, zijn er de volgende besturen en vergaderingen:
  - a. voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer: het Landelijk Bestuur en het Partijcongres;
  - b. voor de verkiezingen voor de Eerste Kamer: het Landelijk Bestuur en het Partijcongres;
  - c. voor de verkiezingen voor het Europees Parlement: het Landelijk Bestuur en het Partijcongres;
  - d. voor de verkiezingen voor Provinciale Staten: het Provinciale Uniebestuur en de Provinciale Unievergadering;
  - e. voor de verkiezingen voor een gemeenteraad: het bestuur van de lokale afdeling onder wiens werkgebied de betreffende gemeente valt en de ledenvergadering van die lokale afdeling;
  - f. voor de verkiezingen voor een algemeen bestuur van een waterschap: het bestuur van de Provinciale Unie van de provincie waar het hoofdkantoor van het waterschap is gevestigd en de Provinciale Unievergadering van deze Provinciale Unie, waarbij deze vergadering wordt uitgebreid met lokale afdelingen buiten deze Provinciale Unie waarvan het werkgebied gemeenten betreft die geheel of gedeeltelijk binnen de grenzen van het betreffende waterschap liggen en met individuele leden die in het betreffende waterschap woonachtig zijn.
2. Het bestuur is verantwoordelijk voor de voorbereidingen voor de kandidaatstelling en verkiezingen. Het maakt daartoe een planning, waarbij het de in dit reglement genoemde uiterste termijnen in acht neemt.

Partij breed databestand met kwalitatieve gegevens van leden.

Artikel 3.

1. De ChristenUnie kent een partij breed databestand waarin kwalitatieve gegevens van leden worden beheerd.
2. Dit databestand wordt mede beheerd met het oog op permanente scouting van kandidaten in de verschillende kandidaatstellingsprocedures.
3. Het beheer, gebruik en bescherming van dit databestand is onderworpen aan een protocol dat voldoet aan AVG vereisten.

Deelname aan verkiezingen, profielschetsen en samenwerking.

Artikel 4.

1. De ledenvergadering besluit uiterlijk veertien maanden voorafgaande aan de dag van de verkiezingen of aan de verkiezingen wordt deelgenomen.
2. Indien de ledenvergadering heeft besloten om aan de verkiezingen mee te doen, roept het bestuur uiterlijk dertien maanden voorafgaande aan de dag van de verkiezingen de vergadering bijeen waarop het de volgende onderwerpen agendeert:
  - a. een voorstel betreffende de profielschets van de kandidaten,
  - b. een voorstel betreffende de profielschets van de fractie,
  - c. een voorstel tot of een bespreking van eventuele lijststijnschuiving,
  - d. een voorstel tot de totstandkoming van het verkiezingsprogramma en
  - e. een voorstel voor de samenstelling van de selectiecommissie,
  - f. een opdracht aan de selectiecommissie om te komen tot een kandidatenlijst, met duidelijk omschreven indicatoren.
3. De bijeenroeping van de leden vindt plaats conform de voor de betreffende vergadering geldende procedure.

Selectiecommissie.

Artikel 5.

1. De selectiecommissie is belast met:
  - a. de werving van kandidaten,
  - b. het selecteren van kandidaten die het voor een plaats op de kandidatenlijst geschikt acht en
  - c. het opstellen van een advies over de kandidatenlijst.
2. De selectiecommissie bestaat uit een oneven aantal leden van minimaal drie.
3. De Regeling Verenigbaarheid functies is van toepassing op de verenigbaarheid van het lidmaatschap van de selectiecommissie met andere functies.
4. In afwijking van het vorige artikel, tweede lid, onder e, kan het bestuur in uitzonderlijke omstandigheden en gemotiveerd voorstellen om af te zien van het instellen van een selectiecommissie. In dat geval vervult het bestuur de functie van de selectiecommissie. De op de selectiecommissie van toepassing zijnde artikelen, zijn dan op het bestuur zo veel mogelijk van overeenkomstige toepassing.
5. Eveneens in afwijking van het vorige artikel, tweede lid, onder e, kan het bestuur vanwege zwaarwegende politieke redenen de vergadering voorstellen om zonder gebruik te maken van een selectiecommissie een lijsttrekker te benoemen.

Werving.

Artikel 6.

1. De selectiecommissie roept individuele leden op om voor een plaats op de kandidatenlijst te solliciteren. Zij kan daarnaast ook gericht leden benaderen met het verzoek om aan deze oproep gehoor te geven.
2. De kandidatuur van een sollicitant kan ondersteund worden door leden en door besturen.
3. De selectiecommissie maakt bekend aan welke eisen een sollicitatie of ondersteuning dient te voldoen.
4. De sollicitatietermijn en de termijn voor het indienen van een ondersteuning bedraagt ten minste zes weken en sluit uiterlijk negen maanden voorafgaande aan de dag van de verkiezingen.
5. De selectiecommissie bevestigt de ontvangst van de ingediende sollicitaties en ondersteuning. Het vermeldt daarbij het geplande verdere verloop van de procedure.

Termijnen voor politici en bestuurders.

Artikel 6a.

Als regel wordt gehanteerd dat politici en bestuurders maximaal drie zittingstermijnen in dezelfde functie in dezelfde bestuurslaag in dezelfde plaats plaatsnemen. Wil een selectiecommissie of bestuur van deze regel afwijken, dan moet dit gemotiveerd ter besluitvorming aan de ledenvergadering worden voorgelegd.

Selectie. Artikel 7.

1. De selectiecommissie nodigt iedereen die heeft gesolliciteerd, uit voor een gesprek. Zij maakt van elk gesprek een kort verslag.
2. In afwijking van het vorige lid, kan de selectiecommissie besluiten om een selectie te maken van personen met wie zij een gesprek voert. Dit kan alleen als de toepassing van het in het vorige lid bepaalde tot een onevenredig zware tijd- en werkbelasting voor de selectiecommissie leidt. De selectiecommissie geeft aan de personen die niet worden uitgenodigd aan of hun sollicitatie of voordracht wordt afgewezen, dan wel wordt aangehouden.
3. De selectiecommissie kan gebruik maken van het partij brede databestand via een daartoe geautoriseerde medewerker van het partijbureau.
4. De selectiecommissie kan voorts gebruik maken van andere selectiemiddelen, mits die te voren bekend zijn gemaakt. Een psychologisch onderzoek of een assessment kan slechts plaatsvinden door of onder verantwoordelijkheid van een erkend psycholoog.
5. Aan kandidaten kan worden gevraagd referenties in te dienen bij hun sollicitatie. Indien de selectiecommissie informatie bij derden wil inwinnen, stelt zij de betreffende persoon hiervan vooraf in kennis. De beoogde informatie moet direct verband houden met de kandidaatstellingsprocedure en mag geen onevenredige inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer.
6. De selectiecommissie kan het bestuur, de eventueel zittende fractieleden en politieke bestuurders, en de beoogde lijsttrekker om advies vragen. De selectiecommissie eerbiedigt in dit gesprek de eventuele wens van de betreffende persoon dat zijn deelname aan de kandidaatstellingsprocedure in dit stadium nog niet bekend wordt gemaakt.

Communicatie over het advies van de selectiecommissie. Artikel 8.

1. Indien de selectiecommissie op enig moment besluit dat zij niet zal adviseren om iemand voor een plaats op de kandidatenlijst in aanmerking te laten komen, stelt zij de kandidaat hiervan gemotiveerd, schriftelijk in kennis. De selectiecommissie kan daarbij aangeven op welke terreinen de kandidaat zich naar het oordeel van de commissie zou moeten ontwikkelen.
2. Indien de selectiecommissie besluit dat zij zal adviseren om iemand voor een plaats op de kandidatenlijst in aanmerking te laten komen, stelt zij de kandidaat hiervan gemotiveerd, schriftelijk in kennis. De commissie geeft daarbij ook aan wat de geadviseerde positie is. Zij kan daarbij verder aangeven op welke terreinen de kandidaat zich naar haar oordeel zou moeten ontwikkelen. De kandidaat kan op dit moment nog kenbaar maken zich terug te trekken. Diens naam zal desgewenst niet in het rapport komen.

Advies over kandidatenlijst.

Artikel 9.

1. Uiterlijk vijf maanden voorafgaande aan de dag van de verkiezingen, legt de selectiecommissie een advies over de kandidatenlijst voor aan het bestuur.
2. Het advies bevat ten minste:
  - a. een toelichting op het gevoerde proces,
  - b. een geadviseerde volgorde van de kandidatenlijst en
  - c. een motivatie daarvan.
3. De selectiecommissie kan in haar advies meer personen voor een plaats op de kandidatenlijst in aanmerking laten komen dan het maximale aantal waaraan een kandidatenlijst conform de Kieswet is gebonden.
4. De inhoud van het advies is in dit stadium vertrouwelijk.

Voorstel voor kandidatenlijst.

Artikel 10.

1. Nadat het advies van de selectiecommissie aan het bestuur is voorgelegd, stelt het bestuur een voorstel voor de kandidatenlijst op.
2. Indien het bestuur het advies van de selectiecommissie in zijn geheel overneemt, kan het in de toelichting op zijn voorstel volstaan met een verwijzing naar het advies van de selectiecommissie. Indien het bestuur van het advies afwijkt, licht het dit toe.
3. Het bestuur kan in zijn voorstel meer personen voor een plaats op de kandidatenlijst in aanmerking laten komen dan het maximale aantal waaraan een kandidatenlijst conform de Kieswet is gebonden.
4. De inhoud van het voorstel voor de kandidatenlijst en van de eventuele toelichting daarop zijn in dit stadium vertrouwelijk.

Communicatie over het voorstel voor de kandidatenlijst.

Artikel 11.

Voor de bekendmaking van het voorstel voor de kandidatenlijst aan de vergadering, stelt het bestuur alle personen die in het advies voorkwamen, van hun positie op de voorgestelde kandidatenlijst gemotiveerd in kennis.

Terugtrekken.

Artikel 12.

Indien iemand zich uiterlijk een week voor de bekendmaking van de stukken als bedoeld in art. 13, lid 1, terugtrekt, kan desgewenst zijn naam uit die stukken worden weggelaten. Het terugtrekken dient schriftelijk te gebeuren.

Bekendmaking van de stukken aan de vergadering.

Artikel 13.

1. Uiterlijk vier maanden voorafgaande aan de dag van de verkiezingen, vindt de door het bestuur bijeen geroepen vergadering plaats die de kandidatenlijst vaststelt. Bij de uitnodiging wordt geagendeerd:
  - a. het voorstel voor de kandidatenlijst met de eventuele toelichting daarop en
  - b. het advies van de selectiecommissie
2. De bijeenroeping van de vergadering en de bekendmaking van de stukken vinden plaats conform de voor de betreffende vergadering geldende procedure.

Amendementen op het voorstel voor de kandidatenlijst.

Artikel 14.

Op het voorstel voor de kandidatenlijst kunnen amendementen worden ingediend, conform de voor de betreffende vergadering geldende procedure en met inachtneming van het volgende:

- a. een amendement kan slechts in behandeling worden genomen voor zover daarin wordt voorgesteld om een kandidaat die reeds op het voorstel voor de kandidatenlijst voorkomt, voor een andere positie te kandideren
- b. voor het in behandeling nemen van een amendement voor wijziging van de kandidatenlijst wordt door de vergadering gestemd. Om in behandeling genomen te worden dient een twee-derde meerderheid van de stemmen behaald te worden.
- c. een amendement wordt niet in behandeling genomen indien de kandidaat die het betreft schriftelijk heeft aangegeven dat niet te willen.

Stemmingen over de kandidatenlijst.

Artikel 15.

1. Over iedere positie op de kandidatenlijst wordt gestemd, tenzij voor een bepaalde positie slechts een kandidaat is. In dat geval wordt hij door de voorzitter voor de betreffende positie verkozen verklaard.
2. De stemmingen beginnen bij de hoogste positie op de lijst, gevolgd door de tweede, enzovoort.
3. Indien voor een bepaalde positie meerdere kandidaten zijn, wordt de volgende procedure in acht genomen:
  - a. Een kandidaat is verkozen indien hij de volstreekte meerderheid van stemmen heeft gehaald.
  - b. Indien niemand de volstreekte meerderheid heeft verkregen, heeft een tweede stemming plaats.
  - c. Heeft dan opnieuw niemand de volstreekte meerderheid verkregen, dan vinden herstemmingen plaats, totdat hetzij één persoon de volstreekte meerderheid heeft verkregen, hetzij tussen twee personen is gestemd en de stemmen staken.
  - d. Bij herstemmingen, waaronder niet is begrepen de tweede stemming als bedoeld onder b, wordt telkens gestemd tussen de personen, op wie bij de voorafgaande stemming is gestemd, met uitzondering van de persoon, op wie bij die voorafgaande stemming het minst aantal stemmen is uitgebracht.
  - e. Is bij die voorafgaande stemming het minst aantal stemmen op meerdere personen uitgebracht, dan wordt door loting uitgemaakt, op wie van die personen bij de nieuwe stemming geen stemmen meer kunnen worden uitgebracht.
  - f. Wanneer bij een stemming tussen twee personen de stemmen staken, beslist het lot wie van beiden is gekozen.
4. Indien een kandidaat door een aangenomen amendement op een hogere positie terechtkomt, zakken zowel de kandidaat die aanvankelijk op die positie stond als de kandidaten die op de posities stonden tot aan die van de kandidaat die op een hogere positie is terechtgekomen, elk een plaats.
5. Voor het overige geldt inzake stemmingen hetgeen in de betreffende statuten en reglementen is bepaald.

6. De kandidaten die zijn verkozen op de posities die vallen binnen het maximum waaraan een kandidatenlijst conform de Kieswet is gebonden, zijn de kandidaten op de definitieve kandidatenlijst. Deze lijst wordt als zodanig in zijn geheel door de vergadering vastgesteld.
7. Eventuele overige kandidaten zijn reservekandidaten, op volgorde van de verkozen posities.

Communicatie over de positie op de kandidatenlijst en bewilliging.

Artikel 16.

1. Na de vaststelling van de kandidatenlijst, stelt het bestuur de kandidaten van hun definitieve positie op de kandidatenlijst op de hoogte.
2. Daarbij verzoekt het bestuur de kandidaten om in hun kandidaatstelling te bewilligen door middel van het ondertekenen van de Bewilligingverklaring.

Uitvallen kandidaten.

Artikel 17.

Indien de kandidatenlijst onvolledig wordt in geval van overlijden, verhuizen of bedanken van een kandidaat, is het bestuur bevoegd om de kandidatenlijst door opschuiving aan te vullen met reservekandidaten als bedoeld in art. 15, lid 8.

Inlevering kandidatenlijst.

Artikel 18.

Het bestuur draagt zorg voor het inleveren van de kandidatenlijst en de daarbij in te leveren stukken op de dag van kandidaatstelling.

Niet-periodieke verkiezingen.

Artikel 19.

1. In geval van niet-periodieke verkiezingen, vindt de kandidaatstelling zoveel mogelijk met inachtneming van dit reglement plaats, waarbij het bestuur, zodra de vermoedelijke dag van de verkiezingen bekend is, de termijnen vaststelt. De definitieve kandidatenlijst wordt in elk geval vastgesteld door de vergadering.
2. Het bestuur publiceert zo spoedig mogelijk de gewijzigde kandidaatstellingsprocedure.
3. Bij gemeentelijke herindeling is, als er sprake is van meerdere lokale afdelingen, de kandidaatstellingsprocedure een verantwoordelijkheid van de betreffende lokale afdelingen gezamenlijk.
4. Bij vervroegde verkiezingen voor de Tweede Kamer binnen een jaar na de laatstgehouden verkiezingen, kan het bestuur besluiten om dezelfde kandidatenlijst te hanteren als bij deze laatstgehouden verkiezingen.
5. In afwijking van het vorige lid, is het Landelijk Bestuur op schriftelijk verzoek van tenminste een zodanig aantal leden als omschreven staat in art. 15 lid 1 sub c van de statuten, verplicht tot het bijeenroepen van het Partijcongres om een nieuwe kandidatenlijst vast te stellen.

Klachten en vertrouwenskwesaties.

Artikel 20.

1. Personen kunnen een eventuele klacht over het functioneren van de selectiecommissie, het bestuur of de vergadering, melden bij de regionale of landelijke geschillencommissie, die de klacht zal behandelen conform de geschillenregeling.
2. Indien een persoon in het selectieproces te maken heeft met niet-integere omgangsvormen, kan diegene desgewenst contact opnemen met één van de landelijke vertrouwenspersonen.

Hardheidsclausule.**Artikel 21.**

Indien de toepassing van een of meerdere onderdelen van dit reglement zodanig uitwerkt dat het de ChristenUnie schaadt of beperkt, of op een andere manier tot onwenselijke of onredelijke uitkomsten leidt, dit ter beoordeling van het bestuur, dan kan het bestuur besluiten om van het betreffende onderdeel af te wijken. Het stelt de vergadering zo snel mogelijk van een dergelijke beslissing in kennis.

Onvoorziene gevallen.**Artikel 22.**

In gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist het bestuur. Het stelt de vergadering zo snel mogelijk van een dergelijke beslissing in kennis.

